

KADIN ÇALIŞMALARINDA SORUN ÇÖZÜCÜ OLARAK “SOSYAL DİYALOG ARAÇ’I”¹

Dr. Nuran H. BELET*

*G.Ü.İ.İ.B.F. İktisat Bölümü, nbelet@gmail.com

GİRİŞ

“Sosyal diyalog” gelişmenin bir araç’ı aynı zamanda da demokrasi kültürünün hem bileşeni hem de bu kültürün kökleşmesinin önemli unsurlarından birisidir. Sosyal diyalog; bir ülkede, ekonomik ve sosyal yaşamın aktörlerini bir araya getiren, toplumsal uzlaşma yolunu açan sürecin adıdır. Bu süreç, daha sık karşılaşıldığı şekli ile çalışma hayatına yönelik düzenlemeler olup, ilgili kuruluşlarının, temel ekonomik ve sosyal politikaların belirlenmesi ve uygulanması süreçlerine katılımlarıdır. Avrupa’da görülen örneği; toplumda aktif rol alması gereken tarafların sosyoekonomik yapıları geliştirilmesi sürecinde yer verilmesidir. Bu anlamda sosyal diyalog, gelişmiş demokratik toplumların sosyal kesim temsilcilerinin diğer örgütlü çıkar grup temsilcileri ile bir araya gelerek gerek mikro ve/veya makro ekonomik ve sosyal politikaların tespiti ve uygulanma süreçlerine katılarak sorunların tespit ve çözümünde yer alarak demokratik işbirliği yönteminin kurumsallaştırılmasıdır.

Kadınların toplumsal yapı içindeki konumlarının her bakımdan iyileştirilmesinin sadece o toplum için değil aynı zamanda söz konusu toplumun yer aldığı coğrafi bölge ve tüm dünya için önem taşımaktadır. Kadın çalışmalarında bulunan kurumların varlığına rağmen, kadınların kendilerinin ve dolaylı olarak tüm toplumun ciddi sorunları; neredeyse bu kurumlar yokmuş noktasında görülmesi, nihai karar verici yapıların dışında kalmaları önemli bir eksiklik ve “eksik kalma” olarak devam etmektedir. Bu tebliğde kadın çalışmalarında Türkiye’deki sosyal statülerini bütünleyen unsurların ve sivil toplum kurumları ve nihayetinde bütün tarafları bir araya getirme ve sorun çözücü olarak sosyal diyalog mekanizması ele alınacaktır.

ANAHTAR KELİME: Kadın , kadın sorunları, sosyal diyalog.

I. SOSYAL DİYALOG KAVRAMI ve MEKANİZMALARI

Sosyal diyalog yoğun olarak 1980’li yılların Avrupa Birliği’nde Avrupa Sosyal Modelinin ayrılmaz bir parçası olarak siyasi iradelerin yol alabilirliğine katkı olarak düşünülmüştür. Sosyal diyalog; bir ülkede, ekonomik ve sosyal yaşamın aktörlerini bir araya getiren, toplumsal uzlaşma yolunu açan sürecin adıdır. Bu süreç, taraf olabilmek, tavır koyabilmek ve dolayısıyla toplumsal fayda için baskı unsuru olabilmeyi esas almaktadır. Bir başka ifade ile; sosyal diyalog, toplumların sosyal taraf temsilcilerinin diğer örgütlü çıkar grup temsilcileri ile bir araya gelerek ekonomik ve sosyal politikaların oluşturulmasına demokratik işbirliği yöntemiyle kurumsallaştırılmış iletişim çerçevesi olarak adlandırılabilir.

Sosyal diyalog mekanizması sadece iktisadi problemlerin ya da sosyal politika konularının yer aldığı dar bir kapsam ile değil, bütün sosyal nitelikli konuların toplum üzerindeki etkilerini de etkinleştirecek farklı bir süreçtir (olmalıdır). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından sosyal diyalog kamu (hükümet) yetkilileri, işverenler ve işçiler arasında ekonomik ve sosyal politikaya ilişkin tarafların ortak ilgi alanlarına giren konular üzerinde

¹ Bu makale, 11-13 Mayıs 2014 tarihinde Eskişehir’de düzenlenen ‘Türk Dünyası Sivil Toplum Zirvesi’ nde bildiri olarak sunulmuştur.

gerçekleştirilen her türlü müzakere, görüş alışverişi ya da basit ifadesiyle taraflar arası bilgi paylaşımı olarak tanımlanmaktadır (ILO 2004).

ILO, sosyal diyalogun olası yararlarını şöyle tanımlamıştır:(1)Ekonomik ve sosyal politikaların oluşturulması sürecini demokratikleştirir. (2)Sosyal diyalog, karar almada katılımcı ve demokratik bir yöntemdir. (3) Varlık gösterme ve sahiplenmeyi getirir. (4) Ortaklıkların kurulmasını kolaylaştırır ve sosyal çatışmaları azaltır. (5)Sorunlara yönelik ortak bir anlayış geliştirerek için uzlaşmayıkolaylaştırır. (6) Ekonomik bunalım ve geçiş dönemlerinde sosyal gerilimi azaltır.

Sosyal diyalog mekanizmalarının yapısı ve işleyişülkelerin sosyoekonomik yapıları, idari şekilleri ve uzlaşma kültürlerine göre farklılıklar göstermektedir. Sosyal diyalog basit bir şekilde bilgi ve görüş mübadelesinden daha gelişmiş bir çoklu ve çoğulcu, interaktif müzakere yöntemine dönüşebilir. Buradaki temel unsur; diyalogun tarafların tümüne ilişkin tek başına ve tek merkezli götürülmemesidir. Sosyal diyalog mekanizmaları yoğun olarak; ikili, üçlü ve çoklu yapıda yürütülmektedir. **İkili yapıdaki** sosyal diyalog mekanizmalarının tarafları işçi ve işveren temsilcilerinden oluşurken **üçlü yapıdaki** sosyal diyalog mekanizmalarının tarafları işçi, işveren ve aynı zamanda hükümet temsilcilerinden oluşmaktadır. Üçlü sosyal diyalog mekanizmalarının taraflarına sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin de dâhil olması ile oluşan sosyal diyalog mekanizmaları ise çok taraflı sosyal diyalog mekanizmalarını oluşturmaktadır.

Sosyal diyalog taraflarınca, bu mekanizmalar farklı düzeylerde; ulusal, yerel, sektörel ve işletme düzeylerinde görülebilir. Bunu belirleyen söz konusu sosyal diyalog sürecinin niteliğidir. Başarılı sosyal diyalog yapıları ve süreçleri, önemli ekonomik ve sosyal sorunları çözme, iyi yönetimi teşvik etme, sosyal ve sınıflar barış ve istikrarı geliştirme ve aynı zamanda ekonomik gelişmeyi güçlendirme potansiyeline sahiptir.

Sosyal diyalog ve mekanizmaları taraflar arasında; sosyal ortaklık veya bir diğer ifade ile birlikte yönetim olarak ifade edebileceğimiz çok boyutlu bir anlayışı ve uygulamalar bütünüdür. Bu sayede, ekonomik ve sosyal politikaları uyumlaştırır, sosyal barış ve istikrarın sağlanmasına ve bu şekilde sosyal ve ekonomik kalkınmayı sağlar, taraflar arasında temel konularda uzlaşmayı teşvik eder. Bu sayede, çözüm odaklı bir hareket kabiliyeti ile ihtilafların barışçıl çözümüne dair ve sosyal çatışmaların sınırlanmasına ve belli noktalarda ortadan kaldırılmasına katkı sağlar. Ortak akla öncelik verilmesini sağlayan bir düzen ve işleyişe yol açacağından dernekleşme hakkı, sendikal üyelik ve toplu müzakere hakkı gibi temel hakların gelişimine katkı sağlar. Taraflarının temsil yetkisinin uygulamada karşılık bulmasına ve tarafların gerekli teknik kapasite ve donanımla ve uygun bilgiye erişimini destekler.

I.I.Türkiye’de Sosyal Diyalog

Türkiye’de sosyal diyalog, çalışma ilişkilerine yönelik yasal düzenlemeleri takip eden süreçte kullanılmaktadır. Bu diyalog mekanizması son 10 yıllarda Avrupa Birliği katılım sürecinde başlanılan bu yapının en önemli uygulaması 2001 yılında, 4641 sayılı Ekonomik ve Sosyal Konsey’in Kuruluşu, Çalışma Esas ve Yöntemleri Hakkında Kanun ismini taşıyan yasal düzenleme ile Ekonomik ve Sosyal- Konseyin kurulması ifade edilebilir. Bu kapsamda sosyal diyalog mekanizmalarını; ulusal, yerel, sektörel, işletme ve kurum düzeyinde tanımlayabiliriz. İkili, üçlü ve çoklu olarak faaliyette bulunan mekanizmalardır.

Türkiye’deki sosyal diyalog mekanizmalarının ağırlıklı bölümünü ulusal düzeyde olan sosyal diyalog mekanizmaları oluşturmaktadır. **Ulusal düzeyde 41 tane** belirlenen kurulların bir kısmının spesifik faaliyetlere yönelik olmasının yanında üç taraflı sosyal diyalogu temsil eden daimi kurullar olarak faaliyette bulunmaktadır. **Bunlar: Asgari Ücret Tespit**

Komisyonu, Asgari İşçilik Tespit Komisyonu, Çalışma Meclisi, Devlet Planlama Teşkilatı Özel İhtisas Komisyonları, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Engelli ve Eski Hükümlü İstihdam Etmeyen İşverenlerden Kesilen Para Cezalarını Değerlendirme Kurulu, İşe Bedeli Tespit Kurulu, İl Mesleki Eğitim Kurulları, İklim Değişikliği Teknik Çalışma Komisyonu, İnsan Hakları Danışma Kurulu, İşçi Ücretlerinden Ceza Olarak Kesilen Paraları Kullanmaya Yetkili Kurul, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulu, İş Güvenliği Uzmanlığı Eğitim Komisyonu, Kent Konseyleri, Meslek Danışma Komisyonu, Mesleki Eğitim Kurulu, Mesleki Yeterlilik Kurumu, Milli Prodüktivite Merkezi Genel Kurul ve Yönetim Kurulu, Özürlüler Yüksek Kurulu, SGK Genel Kurulu ve Yönetim Kurulu, Sosyal Güvenlik Yüksek Danışma Kurulu, Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulu, Resmi Arabulucu Seçici Kurulu, Risk Grupları Belirleme Komisyonları, TBMM'nin İlgili Komisyonları, Tozla Mücadele Komisyonu, Türkiye – AB Karma İstişare Komitesi, Türkiye İş Kurumu Genel Kurulu ve Yönetim Kurulu, Türkiye İş Kurumu İl İstihdam Kurulları, Tüketici Konseyi, Türk Patent Enstitüsü Danışma Kurulu, Ulusal Şuralar (Milli Eğitim, Çevre, Engelliler), Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi, Üçlü Danışma Kurulu, Vergi Konseyi, Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Koordinasyon Kurulu (YOİKK) Teknik Komiteleri, Yunus Emre Vakfı Kanunu ile Oluşturulan Danışma Kurulu, , Yüksek Hakem Kurulu.

Bu kurulların çalışma ilke ve niteliği ise; belli aralıklarla, ilgili başkanlık ve sivil toplum temsilcilerinin katılımının olduğu sekretaryası olan kurullar. Bu sistematik içinde genel başlık olarak bu kurullar **i) Çalışma Meclisi, ii) Ekonomik ve Sosyal Konsey ve iii) Üçlü Danışma Kurulu.** Yeni İş Kanunu ile 2003 yılında oluşturulan Üçlü Danışma Kurulu çalışmalarını düzenli olarak devam ettirmektedir.

Türkiye’de Sektörel Düzeyde Sosyal Diyalog ise Türkiye’de “sektörel” düzeyde gerçekleştirilen sosyal diyalog “iş kolu” düzeyinde olmaktadır. Türkiye’de aynı işkolunda birden fazla işyeri veya işletmeyi kapsayan “grup toplu iş sözleşmeleri” sektörel düzeyde sosyal diyalogun gerçekleştirildiği bir zemindir. Özel sektörde metal, tekstil, toprak, kimya, cam, ilaç gibi işkollarında uygulanmakta olan grup toplu iş sözleşmeleri, sosyal taraflar arasında sosyal diyalogun ve ortak girişimlerin geliştirilmesinde ve uyuşmazlıkların önemli ölçüde azaltılmasında rol oynamıştır

Türkiye’de İşletme ve Kurum Düzeyinde Sosyal Diyalog: Türkiye’de işletme ve kurum düzeyinde sosyal diyalog mekanizmaları gönüllü olarak veya ikili sosyal diyalog formunda faaliyette bulunmaktadır. Bu sosyal diyalog mekanizmalarından öne çıkanları : Toplu İş Sözleşmeleri, İşyeri Sendika Temsilciliği, Yıllık Ücretli İzin Kurulu, İşyeri Disiplin Ve Danışma Kurulları, İş Sağlığı Ve Güvenliği Kurulları, İşin Durdurulması Veya İşyerinin Kapatılması Komisyonudur. **Görüleceği gibi burada kadın çalışma alanlarının doğrudan ilgili alanlarının yer almasına rağmen, bu kurullarda kadın STK temsilcisinin bulunması zorunlu tutulmamıştır.**

Türkiye’de Sosyal Diyalogun Güçlü yönleri:(1) Mevcut kurulların varlığı; bunun tarafların bilinçlenmesine yaptığı katkı sağlayarak kabul edilebilirliği olumlu etkilemektedir. (2) AB’ye katılım sürecinin sosyal diyaloga sağladığı ivme. (3) Güçlü ve yerleşik sayılabilecek işçi ve işveren kuruluşlara sahip olunması.

Türkiye’de Sosyal Diyalogun Zayıf Yönlerini: (1) Mevcut yapıların yeterli olmaması, (2) sosyal diyalogun gelinen bu aşamasında sağlıklı bir işleyiş için gereken bilinç düzeyine henüz erişememiş olması. (3) *Ulusal düzeyde daha etkin çalıştırılmak üzere yerel, sektörel ve işyeri düzeyindeki yapısının gelişim ve ivmeyi verecek olgunluğu sağlayamamış olması,*(4) işçi ve memurlar için sendikal örgütlenmenin önündeki engellerin fazla olması, (5)

sosyal taraflar arası ilişkileri güçlendirecek yasal düzenlemelerin uygulanışı ile ilgili yaşanan sorunlar ve kısıtlamalar öne çıkan zayıf yönler olarak sıralanabilir.

II. “KADIN”ÇALIŞMA ALANI VE ZORLUKLARI ve SOSYAL DİYALOG “ARAÇ”I

II.I. “Kadın”Çalışma Alanının Kısa Özgeçmişi ve Mevcut Yapı

Türkiye'nin son iki yüzyılını açıklayan genel ifadesi ile modernleşme süreçleri devlet ve piyasa odaklı stratejilerin yanı sıra aile odaklı stratejiler olmak üzere karma politikalar benimsenmiştir. Türkiye’de kadınlar dünyanın bütün ülkelerinde olduğu gibi birbirlerinden çok farklı koşullarda birçok “kadınlık” durumunu yaşamaktalar. 19.yy sonu 20.yy başlarından bugünlere kadar, kadınların hakları, sorunları tartışılmıştır. Bu tartışmalara öncülük eden kadınlar daha çok eğitim görebilme imkânına sahip aristokrat ailelerdeki kadınlardı. Bu dönemin öne çıkan talepler; çok kadınla evliliğin sonlandırılması, kadınların eğitiminin yaygınlaştırılmasıydı. Kimliğin kazanılması için kamusal alana çıkış, ailedeki ve kamusal alandaki eşitsizliklerin kaldırılması, meslek icra edebilmeleri ve bu imkân için eğitim alma hakkına sahip olunması olup, 1920’de ancak siyasal haklar talep edilmiştir.Cumhuriyetin kuruluşunda 18 kadın milletvekiliolarakmeclistetemsiliyet almıştı.1934 yılındanberi kadınların seçme ve seçilme hakları olmasına rağmen parlamento ve yerel yönetimlerde temsil oranları % 7 ‘i geçmemiştir.

Cumhuriyetle birlikte yurttaşlık hakkı anayasal bir hak olarak tanımlandı. Kadınların siyaset yapmak için yaptıkları girişimler erkeklerin izin verdiği ölçüde oldu. Kota tanımı yenilerde uygulamaya konuldu.İki büyük savaştan yeni çıkmış bir dünyada liberal politikalar Türkiye gibi ülkelerde de mevcut ekonomik politik değişiklikleri ile 1950’lerde devletin liberal ekonomik tercihleriyle kente göç dalgası beraberinde kadınların yaşamında da köklü değişiklikleri getirdi. Kırıldan kentleşmeye “göç”kadınlarıninçintravmatikbiretkiyaratmıştır.

Kadın çalışma alanlarının günümüzde başlıca konuları; emek ve şiddet olmakta. Devamında, eğitim, sağlık, ve siyasi haklar gelmektedir. Kadınların bu başlık içindeki statülerine baktığımızda; Yoğunluklu olarak tarım sektöründe ücretsiz aile işçisi, kentlerde düşük ücretli, emek yoğun işlerde istihdam edilen eğitimsiz yada kısıtlı eğitim Sahip, altsosyo-ekonomiksınıftankadınlaroldukları görülmektedir.Kadınların %61 i tarımda, %12si sanayide, %27 si hizmet sektöründe çalışmaktadır. Kadınların iş gücüne katılımı % 30 ‘larıgeçmemektedir. Ev eksenli çalışanların % 90nını kadınlar oluşturmaktadır. Meslek sahibi, yüksek eğitimli orta ya da yüksek orta sınıf kadınlar olmakta olup, karar mekanizmalarında çok yetersiz sayıda yer alabilmektedirler.

Türkiye’de okuma yazma bilmeyen kadınların oranı günümüzde hala %20’ler civarındadır. Kadınların yüksek öğretime katılım oranı düşüktür. Yükseköğretimde eğitim alan kadınların mesleki yönelimleri de % 95 ev ekonomisi, % 41 tıp fakültesi,% 44 eğitim fakültesi, %58 güzel sanatlar,% 23 mühendislikle cinsiyetçi yaklaşımın bir göstergesidir. Yetişkin eğitimi - beceri edindirme programlarında da kadınların taleplerinden çok kurumun önceliklerine göre ve genelde toplumsal cinsiyeti pekiştiren yöntemler uygulanır.Sağlık hakkının kullanımı kadınların toplumsal yaşama katılma becerisi açısından büyük önem taşır. Kadınların sağlık sorunları ve hastalık riskleri ile sağlık hizmetlerine ulaşabilme oranları sağlık hakkının temel konuları arasında olup hala ulaşılabilirlik sorunu yaşanmaktadır.

Son olarak SİDDET: Kadına yönelik şiddetin en çok görülen şekli kadının partneri tarafından istismar edilmesidir. Türkiye'de kadına yönelik şiddetin verileri çok yenidir. İlk olarak 1988 yapılan araştırmaya göre %75 lik bir oranın olduğu görülmüştür. Kadına yönelik şiddetin oranı erkek egemen yapının baskınlığı ile ilgilidir. Toplumsal, hukuksal, ekonomik, geleneksel, siyasal ve eğitimsel yapının kadın dostu olmaması, ataerkil yapısı şiddeti beslemektedir.

II.2.Sosyal Diyalog Araç'ı ve Kadın Çalışmaları

Kadın çalışmalarında bulunan kurumların varlığına rağmen, kadınların kendilerinin ve dolaylı olarak tüm toplumun ciddi sorunları; neredeyse bu kurumlar yokmuş noktasında görülmesi, nihai karar verici yapıların dışında kalmaları önemli bir eksiklik olarak devam etmektedir. Kadınların toplumsal yapı içindeki konumlarının her bakımdan iyileştirilmesinin sadece o toplum için değil aynı zamanda söz konusu toplumun yer aldığı coğrafi bölge ve tüm dünya için önem taşımaktadır. Türkiye'de yaklaşık olarak on bin sağlık evi, altı bin civarında sağlık ocağı ve 200 kadar anne ve çocuk sağlığı aile planlaması merkezi mevcuttur.

Kadınların sosyal statülerinin düşük olması, ekonomik bağımsızlıklarının ve sosyal güvencelerinin olmaması sağlık hakkına ulaşmalarının önündeki en önemli engellerdir. Türkiye'de Kadınlar doğum öncesi bakım, sağlıklı koşullarda doğum, kadının statüsü ile ilgili kırsal - kent ayrımı, kadın yaşı ve düzenli sağlık kontrollerindeki istikrarsızlık gibi sebeplerle sağlıksız bir kadın profiline sahiptir. Türkiye'de kadına yönelik çalışmalarda bulunan en tepe kurum icracı bakanlık olan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olup arkasından Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü gelmekte olup, arkasından kamu ve özel araştırma merkezleri ve konusu kadın olan sivil toplum kuruluşları yer almaktadır. Türkiye'de toplam 240 bin adet dernek olup, sadece 90 bini faal durumda olup 900 adetinin kadın derneği olduğu ve faal durumda olanlarında % 5.1 kuruluş amacında veya faaliyet amaçlarında "kadın" tanımlanmasında bulunmuşlardır².

Türkiye'de kadınların sosyal ve ekonomik statülerinin korunması ve geliştirilmesi konusunda idari yapının tepe noktasında sorumlu devlet bakanlığı alta doğru ise genel müdürlük, kurul ve komisyon seviyesinde çeşitli yapı ve yapılanmalar ilgili kanunlar uyarınca faaliyette bulunmaktadır. Kadın konu başlığı içindeki çalışmalar ; özünde birey temel hak ve özgürlükleri bağlamında HYBRİD *melez* kurumsallaşma şeklinde devam etmektedir. Kadın başlıklı çalışmaların hemen hemen hepsinde, mevcut yapının revize edilmesine yönelik temenniler belirtilmekle birlikte, mevcut yapıya yol açıp *koşturacak* bir yapı üzerinde mutabakata varılamamıştır.

Sosyal Diyalog burada bir araç olabilir mi? Sosyal diyalogun esası ilgili tarafların bir araya gelerek toplumsal uzlaşma sürecinin önünü açması ve sorun çözmesidir. Türkiye'de kadınların özelinde yetersizlik göze çarpmaktadır. İlgili düzenlemelerin yasallaşma sürecinde 'yoğun ve sıkı müzakere' yoluyla devam etmesi, önemli bir risk unsuru olmaktadır.

Sosyal Diyalog mekanizması ile burada önerilen araç : **Kadın Sosyal Diyalog Konseyi (Ajans)** başlığı ile tasarlayabileceğimiz mekanizmanın bel kemiği kadın konulu STK'lar olmaktadır. Konseyin(Ajansın) varlığı, toplumdaki kadın unsurunu, temel hak ve hürriyetlere kullanılabilir fırsat eşitliğinin kurulabildiği, yoksunlukların en aza indirildiği duruma getirmek ve bu temel hakları geliştirecek sürekliliği kazandırarak gelecek için de önemli kazanımları yaratabilmesidir. Dolayısıyla kurgulanan yapı, halkalar arası zayıf noktaların

² Bu veriler www.dernekler.gov.tr den alınmıştır ve erişim tarihi, 15.02.2013. Ancak bu rakamlar konusunda Kadın Dernekleri Federasyonu başkanı 2400 adet olduğunu belirtmişlerdi. Ancak bu rakamları kendileri de netleştiremediklerini belirtmişlerdir.

kuvvetlendirilmesi sağlayacak güçlü halkaların; eğitim, sağlık, çalışma hayatı, toplumsal yaşam ve hukuksal alanda kadına ait olanların haklarının sağlanması ve bu hakların gelişmesinin önündeki engellerin kaldırılarak güçlenmesini amaçlamaktadır

Kadın Sosyal Diyalog Konseyi çerçeve kanun niteliğinde ilgili kurum yetki ve sorumluluk alanına dâhil kanunla belirtilen hususlar dışında özel hukuk hükümlerine tabi olmak üzere; kamu tüzel kişiliğine haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip, özel bütçeli, sosyal diyalog mekanizması kimliğinde bir yapıya sahip olmasını gerekmektedir. Kadın Sosyal Diyalog Konseyi öncelikli meseleler üzerinde çalışma tanımı ve hedeflerini koyarak düzenli izleme ve değerlendirme yaparak yasama ve yürütmede nihai karar vericilerle geri besleme yapabilmelilerdir. Örneğin, Kadın eğitimi konusunda okur-yazarlık istatistiklerini %100 seviyesine çıkarmak için bütün çatı STK'larla imkânlarını hazırlamak, gerekirse kotalarkoyabilmekvevizyonelolarakbunlarıgelişimini izlemek gibi. **Bu hedeflerdeki kritik nokta, kadın derneklerinin bu hedefleri okuyabilecek yetkinlik ve donanıma sahip olduğu (!?) ön kabulü varsayılmaktadır.**

Konsey, temel makro hedeflerin sonlandırılıp izlenmesinin takipçisi olmaktadır. Konseyin istatistik ve bilgi işlem, strateji geliştirme ve dış ilişkiler birimleri açık kaynak niteliğinde üniversitelerden destek alınan, yön verici organlar olarak değerlendirilmelidir. Kurumsal şemada bölge bazında eş-güdüm kurulları, iller bazında ise izleme-ölçme ve değerlendirme kurulları yer alarak saha çalışmalarını destekler ve takip edecek yapıda çalışması gerekmektedir. Bu yapının ana unsuru STK'ları olmalıdır. Bunların komşu ve/veya paydaş STK'lar ile -çocuk, aile, sağlık vb.- tamamlayıcı olacaktır. Yapının özerk, bağımsız ama illiyet bağının kopmayacağı bir sorumluluk ile tanımlanması gerekmektedir. Çalışma ilkeleri önceden belirlenerek ve deklare edilen bir takvime bağlı olarak bütün kamuoyu ile paylaşılmalıdır. Sosyal Diyalog Konseyi'nin üniversitelerle işbirliği ağının çok kuvvetli olması ve sürekli güncellenen BİLGİ AĞINA sahip olması gereklidir. Özellikle AR-GE ve ölçme değerlendirme kurulları **kadın çalışmalarının evrensel ve kabul edilebilir ölçütlere göre planlanması sorununa çözüm sağlayabilecektir.**

SONUÇ

Dünyanın hangi bölgesinde veya toplumlarında olsun pozitif ayrımcı ve/veya bir tanımlı grup üzerinde çalışmalarda bulunmak her zaman zor olmaktadır. Bunu en önemli nedeni, bu süreçte, bazı durumlarda ötekileştirme ya da diğer gruplara, kanun yapıcılara, ilgili taraflara özetle diğerlerine bu "eksik kalmanın" açıklanma ve kabullenme maratonuna girilmesidir. "Eksikkalma" tanımlılığı içinde kadınlar önemli bir taraf ve grubu temsil etmektedir. Konunun cinsiyet ekseninde kadın çalışmalarında bulunan kurumların varlığına rağmen, kadınların kendilerinin ve dolaylı olarak nesiller üzerinde tüm toplumu etkileyecek ciddi sorunları; şiddet, eğitim, sağlık, fırsat eşitsizliği vb. ve nihai karar verici yapıların dışında kalmaları önemli bir eksiklik olarak devam etmektedir.

Kadın çalışmalarında sorun giderici "sosyal diyalog" mekanizması olarak önerilen: Kadınlar Sosyal Diyalog Konseyi'nin çalışılabilir ve işlevsel olması, öncelikle karar verici kurumların sahiplenmesi ve kabul edilebilirliği yanında kadınları temsil eden STK'ların yapısıyla ilgili olmaktadır. Bu yapı içinde Sosyal Politika Protokolüyle kurumsal yapı içinde

tanımlanan STK'lar **görülebilir, sorgulanabilir, yetkin** kılınabilir, **izlenebilir, değerlendirilebilir vefesih edilebilir** olmaları gerekmektedir. Bu şartların ortak kabul görmesi sonrası, Kadın Sosyal Diyalog Konseyinin oluşumu ve çalışabilirliğine yönelik söz edebilir, sorgulayabilir, denetleyebilir ve karara geçirebilir rolleriyle yer almaları ile mümkün olabilecektir.

Sosyal diyalog; Avrupa coğrafyasının, kavramın doğduğu coğrafyanın yalın ifadesiile sosyal politikanın ve çalışma ilişkilerinin yönetiminde çok ortaklı bir anlayışı ve bu çok ortaklı anlayışa dayalı olarak biçimlenen uygulamaları dile getirmektedir. Sosyal diyalog bu nitelermelerinin beraberinde “sosyal ortaklık”, “ortaklık demokrasisi”, “çıklarların uyumlaştırılmasına da karşılık gelen bir kimlik taşımaktadır. Öne çıkan bu yönü ile Sosyal Diyalog, yakın geleceğin önemli meseleleri listesinin ön sıralarda yerini koruyacak olan “kadın çalışmalarında “ da yer almalıdır/ alacaktır. Bu nitelikleri ile, sorunlara hem çözüm üretme aşamalarında ortak çalışabilme kültürü yaratma, hem de sonuçların uyumlaştırılmasıve kurumsallaştırılmasında sosyal bütünleşmenin ilerlemesine paralel önemli bir katkı olacaktır.

Son söz olarak: Türkiye'deki kadın sorunsalı çalışmalarında incelen konular ve ilgili diğer konular açısından güçlendirilmesinde mevcut sosyal yapının önünde duran eşitsizlikler önemli alanlardır. Bu zorluklardan en temel olanı, ülkemizde mevcut sosyal yapısı içindeki eşitler arası birincisinin çoğunlukla erkekler olmaktadır.